

vero nec jure humano facia sit, probant jura saepius citata. Atque ita in illatione facta omnes Doctores convenient, tam in jure divino, quam in humano stando.

2. *Suffragium duplex.* — Occurrit tamen hic specialis difficultas circa hos Prælatos; nam habent potestatem concedendi aliquibus remissionem poenarum, applicando eis bona merita, et satisfactiones suarum congregationum, et efficiendo illos participes earum, eos ad quamdam specialem unionem cum suis religionibus admittendo, ut constat ex usu Ecclesiæ; hoc autem est quoddam indulgentiae genus; ergo. De hac difficultate multa dicuntur a Theologis, quæ brevissime attigit Soto in hac materia, et latius Corduba, q. 42, sed revera spectant potius ad suffragia. Et ideo breviter dicendum est, quidquid in hoc genere Prælati religiosorum aut possint, aut faciant, solum esse suffragiorum oblationes, seu donationes, non vero esse indulgentiarum concessiones, et ideo nihil obstare assertioni propositæ. Nam quod hæc duo diversa sint, manifestum est; nam, quælibet privata persona potest offerre suffragium pro alio ex suis operibus; indulgentiam autem concedere non potest, etiam per modum suffragii, ut ex supra dictis constat, et ex communi sensu Ecclesiæ; alias posset unusquisque sua auctoritate indulgentiam aliquam pro defunctis concedere, quod absurdum et erroneum est.

3. *Quilibet potest satisfacere pro peccatis etiam alienis jam commissis.* — Non autem pro committendis satisfactiones applicare. — Ut autem propria differentia a priori intelligatur, advertendum est, inter suffragia quædam esse, quæ per modum imprecationis, aut meriti de congruo offeruntur, alia vero per modum satisfactionis aut solutionis. In prioribus manifesta est differentia ab indulgentiis; nam per illa ut sic non fit compensatio pro reatu poenæ temporalis, et ideo ex vi illorum tantum non fit immediata remissio talis poenæ (ut est probabile), vel saltem non fit ex justitia, neque est infallibilis, quod tamen fit per indulgentiam. Posteriora suffragia habent in hoc majorem convenientiam cum indulgentia; nam per ea fit solutio et compensatio ad æqualitatem, ideoque et immediate et infallibiliter, et ex justitia obtinent remissionem proportionatae poenæ. In hoc ergo convenient cum indulgentiis. Ut autem differentia declaretur, considerandum ulterius est, aliud esse satisfacere pro peccatis jam commissis, aliud vero esse satisfactiones jam factas, et quæ tunc non ha-

buerunt effectum, applicare ad remittenda peccata postea commissa. Illud prius est secundum ordinariam legem, et iuxta proprium debitum, quod ex peccato resultat; et ideo a qualibet privata persona fieri potest propria auctoritate, vel pro seipsa, et tunc retinet proprium nomen satisfactionis, vel pro alio vivente, aut defuncto, propter unionem charitatis, et vocatur suffragium satisfactorium. Secundum autem est exorbitans ab ordinaria lege, et debito peccatorum, includitque dispensationem quamdam in divino jure, ut supra declaratum est; et ideo nulla humana potestas ad hoc erat per se sufficiens, sed necessaria fuit potestas a Christo concessa Vicario suo immediate, et per illum alii.

4. Et hinc etiam est, ut nullus homo purus quantumvis justus, et superabundantes operans satisfactiones, possit thesaurum privatum ex eis congregare, quia esset prorsus inutilis, cum non possit ab eo auctoritate sua dispensari, aut applicari. Potest enim unusquisque, quando satisfactorium opus facit, satisfactionem illam, cui voluerit, applicare; tamen si applicatio neque in ipso, neque in alio habuit effectum, postea non potest amplius satisfactionem illam applicare, alioqui etiam pro peccatis commissis id facere posset, vel etiam posset efficere ut applicatio, quæ fortasse propter obicem alterius effectum non habuit, recedente fictione illum habere incipiat; utrumque autem est ultra hominis facultatem absque speciali Christi concessionem. Et simili ratione necessarium est, eum, qui satisfactorium opus facit, tunc satisfactionem suam, sibi aut alteri, intentione formalí, vel virtuali, applicare; quod si id non faciat, potesta id non erit in ejus voluntate, aut potestate, alioqui posset illud applicare, vel pro peccatis postea commissis, vel pro hominibus; qui tune erant in peccato, postea vero justificati sunt. Quia igitur hoc non est in potestate privatae personæ, ideo nec thesaurum privatum thesaurizare potest, quem possit ipse potesta dispensare. Eo vel maxime, quod opus factum sine intentione formalí, vel virtuali satisfaciendi pro aliquo, vel aliquibus, vel aliqua communitate in particulari, profecto dici non potest proprie et in rigore satisfactorium, quia, cum satisfactio sit opus justitiae, necesse est ut voluntarie et in particulari fiat ad solvendum debitum, quia justitia, praesertim satisfactoria apud Deum, debet esse voluntaria, et exerceri in particulari, quia morales actiones circa particulares sunt. Ne-

ad universalem vero pastorem solum extraordinarie et pro causis universalibus. Unde, cum ablatis partibus nihil maneat in toto, non haberet Pontifex, ut universalis pastor est, thesaurum aliquem constantem ex satisfactionibus Sanctorum, quem possit ordinarie dispensare. Dico autem, *ut universalis pastor est*, quia ut est Episcopus Romanus, habebit solum Ecclesiæ suæ thesaurum. Consequens autem est omnino falsum, et contra doctrinam Clem. VI et Leonis X, et aliorum Pontificum, ut supra vidimus.

6. *Quid sit admittere religiones, alios fideles ad communicationem meritorum et operum suorum.* — *Ad applicationem suffragii satisfactorii requiritur particularis voluntas operantis.* — Ex his ergo satis constat, quando aliqua religio, vel Prælatus ejus aliquos admittit ad consortium, seu participationem operum talis religionis, non admittere illos ad participationem alicujus thesauri cum illo communicandi, neque applicare illis alias satisfactiones ad remissionem peccatorum, quæ commiserant, et consequenter in ea communicatione nec rationem, nec concessionem indulgentiae intervenire. Admittunt ergo illos ad applicationem suorum meritorum et operum præcipue per modum impetrationis. Nam, quia propter pia opera totius religionis Deus specialiter benefacit membris ejus, ideo omnibus etiam cum tali religione specialiter conjunctis specialia beneficia confert propter eadem opera. Possunt etiam aliquos admittere ad participationem suffragii satisfactorii, si velint satisfactiones suas eis applicare, quando eas faciunt. In hoc tamen advertere oportet, hujusmodi applicationem semper requiri particularē voluntatem et intentionem singularium personarum operantium; itaque non satis est, quod Prælatus unius domus, verbi gratia, sua intentione et voluntate applicet pro benefactoribus, aut pro tali benefactore tantam satisfactionem, vel tale opus satisfactorium, quod ab aliquo sibi subditio efficitur, sed necesse est, ut etiam ipse subditus sua voluntate illud offerat, vel expresse et directe, vel intentionem suam ad superioris intentionem referendo. Ratio est, quia voluntas superioris non sufficit ad dirigendum moraliter alienum opus, quia non est directe et immediate sub dominio illius, licet habeat aliquod jus ad illud, ut statim dicam; proximus autem operans habet proprium dominium illius operis quoad usum ejus, et ideo ab illo vendet relatio ejus in

hunc vel illum finem. Et eadem ratione ab ejus intentione pendet, quod opus sit satisfactorium pro hoc vel illo.

7. *Objectio adversus superiorem assertiōnē.* — *Quorūdam responsio.* — *Soto.* — *Scotti responsio.* — *Rejicitur.* — Dices: superior potest præcipere inferiori (inter religiosos loquimur) non solum ut faciat tale opus, sed etiam ut satisfactionem ejus offerat pro tali persona, quia est dominus voluntatis, et omnium actionum sui subditi, et fructuum eorum; ergo etiam potest sua sola intentione efficaciter applicare alteri talem satisfactionem, irritando omnem voluntatem subditi, si forte repugnaverit. Respondetur, non deesse auctores, qui hoc argumento convicti ita censeant; nam Soto, dist. 21, q. 1, art. 4, circa fin., Cordub., dict. q., punct. 3, dub. 5, ita sentire videntur. Alii vero extreme sentientes, negant antecedens, quia satisfactionis priorum operum est bonum pertinens suo modo ad internam animæ salutem, et moraliter loquendo, necessarium ad tollendum impedimentum consequendæ beatitudinis; quod sentire videtur Scot., Quodlib. 20. Et confirmari hoc potest, quia satisfactionis hæc, et applicatio ejus est res valde spiritualis, et interna, quæ non cadit sub præceptum humanum. Et urgetur amplius, quia non potest superior præcipere inferiori, ut efficiat opus cum omnibus conditionibus requisitis ad fructum satisfactionis, quia modus operandi in gratia, et cum omnibus bonis circumstantiis, non cadit sub præceptum, cum tamen necessarius sit ad fructum satisfactionis; ergo multo minus potest præcipere applicationem satisfactionis pro aliquo.

8. *Erasio.* — *Eluditur.* — Nihilominus probabilius censeo, posse Prælatum præcipere subdito, ut faciat opus ad satisfaciendum pro alio, quia hoc est opus charitatis; ergo, sicut potest superior præcipere inferiori, ut faciat eleemosynam, ita etiam ut faciat hoc suffragium; est enim quædam spiritualis eleemosyna. Respondet Scotus, superiorem solum posse præcipere eleemosynam de superfluis, atque ita rationem ad summum procedere de satisfactionibus non necessariis ipsi operanti; quia vero in hac vita nec superior, nec subditi scire possunt, imo nec moraliter præsumere talem satisfactionem non esse necessariam ipsi operanti, ideo nunquam habet locum tale præceptum. Sed contra hoc retorqueo eamdem responsonem, quia potius moraliter constat hic et nun talem satisfactionem non

esse ita necessariam ipsi operanti, ut ex ejus alienatione damnum alicujus momenti patiatur, in quo sensu potest dici superflua; ergo id satis est, ut præcipi possit applicatio ejus. Cur enim non poterit præcipere superior id, quod subditus facere potest sine gravi documento suo in utilitatem alterius, si gravis ratio senca occurrat? Antecedens probatur, quia imprimis hinc augetur esse entiale meritum et præmium talis operis, tum propter obedientiam, tum propter charitatem, que magis relucet sustinendo aliquam temporalem poenam propter bonum alterius; id autem majoris commodi est ipsi subdito, quam sit detrimen-tum in carentia remissionis poenæ temporalis. Deinde, quia non statim imminent periculum sustinendi hac de causa aliquas poenas purgatorii, quia in potestate ipsius est, et alia satisfactionis opera pro se facere, et minuere peccata, quibus illas poenas mereatur. Atque hæc ratio non solum in Prælatis religionum, sed etiam in Pontifice, vel Episcopo respectu suorum subditorum, habere potest locum, si causa publica, vel proportionata subsit, ut si præcipiant jejunium, verbi gratia, offerre pro defunctis in bello pertinente ad causam religionis, vel aliquid bujusmodi. In religiosis autem intercedit specialis ratio, propter quam et frequentius, et ex minori causa hoc fit, nimirum quod Prælatus religionis propter votum obedientiae habet speciale jus, et dominium in voluntatem subditi, et ideo facilis potest de operibus ejus disponere. Juvat etiam, quod religiosi ratione status debent pauciora habere debita, et pluribus satisfactionibus abundare, et ideo facilis etiam possunt alii subvenire. Quia vero hoc dominium talium Prælatorum non est absolutum, sed quasi paternum, et principaliter in bonum subditorum, ideo non debent hac potestate uti, nimium gravando subditos, sed moderante, ex justis causis.

9. *Confirmationibus Scotti respondet.* — Neque vero obstat, quod hæc satisfactionis, vel applicatio ejus, quid spirituale sit; nam imprimis possunt hæc præcipi, ut circumstantia operis externi; et deinde religiosi specialiter ex regula vel voto possunt suo modo obligari ad interiores actus, vel ad mentalem orationem, vel quid simile. An vero ex vi talis præcepti teneatur subditus tale opus facere cum omnibus requisitis ad satisfactionem, quod in ultima confirmatione tangebatur, magis dubia res est. Dico tamen, si gravitas cause postulet, posse Prælatum præcipere

subditis, ut quantum in ipsis est, se disponant ad illud opus ita faciendum, ut sit gratum et acceptum Deo ad talem effectum, quia nec repugnat ex se talem modum operandi cedere sub præcepto, neque est onus valde difficile; et quamvis tale esset, propter gravissimam causam præcipi posset. Ulterius vero censeo, ordinarie præceptum hoc non ita intelligi, sed solum injungi subdito, ut tale opus ex se satisfactorium faciat pro tali persona; reliquum autem supponi, ex illa obligatione, qualiscunque illa sit, qua unusquisque, presentim religiosus, tenetur et recte operari, et esse in statu gratiæ.

10. *Vera objectionis solutio.* — *Opus a subdito non applicatum, non potest illo inscio a superiore applicari.* — Hinc vero (ut ad objectionem factam redeamus) non sequitur posse Prælatum immediate applicare opus subditi sine ejus intentione, et quasi cooperatione, quia illud dominium, quod dicitur habere Prælatus, solum est in ordine ad debitum usum, non tamen simpliciter in ordine ad usum; nam, licet præcipiente Prælato, debeat id facere, tamen meum semper est facere, vel non facere, et hoc modo usus absolute manet sub dominio subditi; nam si nolit opus facere, infectum manet, quidquid alius præcipiat. Similiter ergo, quamvis præcipiat satisfacere pro aliquo, si subditus non vult pro illo satisfacere, quamvis male faciat, tamen revera non satisfacit pro illo, etiamsi opus ex se satisfactorium faciat, quia valor moralis talis operis ad satisfaciendum pro hoc vel illo, pendet intrinsece ex intentione ipsius operantis, quam non potest superior supplere; imo hoc ipso, quod tale opus quoad idem circumstantiam fit contra superioris voluntatem, videtur amittere bonitatem moralis, et consequenter etiam satisfactorium valorem, ita ut nec illi prospicit, cui vult Prælatus, neque ipsi operanti, aut alteri, cui ipse donat. Loquimur enim de satisfactione ex opere operantis; illa enim quæ est ex opere operato, alia ratione requirit propriam intentionem ipsius offerentis seu ministri, de qua re in superiori tomo dictum est. Loquimur item de præcepto superioris, quod vere ad culpam obliget; alioquin opus aliter factum non ideo erit peccaminosum; et præterea minus efficax erit voluntas superioris ad applicandum opus subditi sine concursu voluntatis ejus. Quapropter nec recte, nec valide faciunt Prælati religiosorum, si in suis subditis eorum opera aliis applicant, quoad satisfactiones, quia mo-

raliter loquendo, subditi, qui ignorant Prælati intentionem, aliam diversam habebunt; et illa erit quoad factum efficax, ut dixi, nec tenentur subditi, quoties alii applicant opera sua, subintellectam conditionem habere, nisi superior alteri applicaverit, quia hoc modo nullum suffragium cerum facere possent, quod esset onus intolerabile; satis ergo est, ut teneantur intentioni superioris conformari quando jubentur. Quin potius existimo, quod licet subditus nulli applicaret suum opus ex inadvertentia, vel culpabili negligencia, sola intentio superioris non sufficeret ad applicandum illud, quia non habet potestatem immediatam in illud opus, sed solum in voluntatem a qua prodit, obligando illam. Unde quantumvis conetur, nunquam refert opus illud, ut opus humanum est, ad talem finem seu effectum. Nec fortasse Soto, vel Corduba aliud senserunt; sed præceptum aut voluntatem Prælati, qua vult subditudi satisfactione pro alio, vocarunt applicationem.

11. *Quis fructus proveniat fidelibus, eo quod ad participationem operum religionis admittantur.* — *Hæc unio prodest ad indirectam impetrationem.* — Sed dicet aliquis: quis ergo fructus provenit fidelibus (quos religiosi *Fratres* vocare solent) ex eo quod a Prælatis religionum admittuntur ad consortium et participationem bonorum operum religionis. Nam, si necessaria semper est particularis intentio et applicatio singulorum religiosorum, illa sola sufficeret sine tali admissione, vel unione; et hæc sine dicta intentione non sufficit; nullum ergo fructum affert. Hoc autem erroneum esset asserere; nam incidit in hæresim Wicleph, dicentis has applications specialium orationum nihil prodesse, ut latius tractat Waldens., tom. 2 de Sacram., tit. 10, c. 93 et seq., et damnatur in Cone. Constant. sess. 8. Respondetur ex dictis supra in materia de Suffragis, tribus modis posse suffragium prodesse alteri, per modum satisfactionis, et per modum directæ impetrationis, et indirecte per modum ejusdam meriti de congruo. Dico ergo illam admissionem seu unionem imprimis prodesse ad hunc postremum modum fructus, qui non pendet ex particulari intentione singulorum operantium, sed hoc ipso quod aliquis est peculiari modo membrum vel socius hujus religionis, merita ejusdem religionis valent apud Deum, ut ratione illorum peculiari auxilio aliqua bona conferat personis ei conjunctis, etiamsi ad hunc finem talia merita non referantur. Et

præsertim habebunt hanc efficaciam, si talis persona aliquid a Deo petat propter merita talis religionis. Quamvis enim unusquisque justus semper possita Deo petere propter aliorum justorum merita, et inde accipiat oratio aliquam impetrandi vim, majorem tamen accipiet, quod talis persona magis conjuncta fuerit eis, propter quorum merita petit; nam ratio amicitiae postulat, ut propter amicos aliis eis conjunctis benefaciamus, etiam ipsis amicis nihil directe petentibus. Atque ita fere explicarunt fructum hujus unionis siue admissionis Adrian., Quodlib. 8, et Corduba, q. 42.

12. *Prodest etiam hec unio ad directam impetrationem. — Juvat ad satisfactorium suffragium.* — Addendum vero est, etiam prædesse ad illum fructum, qui directe per propriam impetrationem obtineri potest. Nam, licet ad hunc fructum necessaria sit propria intentio personæ orantis, tamen cæteris paribus efficacior est justi oratio facta pro persona sibi conjuncta, quam pro extranea; nam sicut merita ipsa justorum per se et absque alia intentione valent de congruo personis ipsis conjunctis, non vero extraneis, ita ob eamdem proportionem eadem merita, adjuncta speciali intentione et oratione, majorem efficaciam habent respectu personæ conjunctæ, quam extraneæ. Et simili modo oratio ipsa, cæteris paribus, efficacior est ad impestrandum pro persona conjuncta, quam pro extranea; ad hunc ergo effectum conferet illa unio. Et præterea prodest, ut participes fiant personæ sic conjunctæ orationum omnium, quæ generaliter fieri solent pro ipsa religione, et membris ejus; nam illas participant, non solum priori modo, seu indirecte, sed etiam quoad directam impetrationem. Et verisimile est, quando hæc orationes fiunt a tota communitate, et quasi nomine totius religionis, non pendere effectum earum, etiam quoad directam impetrationem, ex intentione particulari singulorum membrorum, sed intentionem Prælatorum sufficere, quanquam si accedant etiam intentiones singulorum, multum conferent, cæteris paribus, ad efficacem imprestrationem; sed de his latius in propria materia de Oratione. De suffragio autem satisfactorio concedimus, unionem illam, vel præceptum superioris non sufficere sine intentione illius, cuius satisfactio applicatur. Quia vero hæc applicatio sæpe fit generaliter pro fratribus et sociis religionis, ideo ad habendam partem in hujusmodi applicationibus confert etiam illa conjunctio.

13. *Prodest ad lucrandas indulgentias religionibus concessas.* — Addo ultimo, etiam interdum deservire ad participandas et lucrandas indulgentias a Sede Apostolica religionibus concessas; sed ad hoc necessaria est specialis facultas ejusdem Apostolicæ Sedis extendentis tales indulgentias ad hujusmodi personas, qualis concessa est Mendicantibus, ut ex compendio privilegiorum constat; tunc autem non Prælatus religionis, sed ipsem Summus Pontifex indulgentias concedit, atque ita indulgentiarum lucrum nunquam ab his Prælatis religionum manat.

SECTIO VI.

In quibus sit, vel esse possit potestas delegata ad indulgentias concedendas.

4. *Marsilius opinio rejicitur.* — Marsilius, 4, q. 12, art. 2, part. 2 illius, c. 2, in fine, sentit hanc potestatem nunquam delegari. Nam, licet non neget posse ab aliquibus exerceri ex speciali licentia Pontificis, negat tamen illam esse delegationem, sed solum prohibitionis ablationem. Putat enim impræmis, hanc potestatem solum posse exerceri per sacerdotes; addit subinde, omnes sacerdotes habere illam jure divino in suos subditos; tertio existimat, jure humano esse prohibitos vel impeditos ab usu illius potestatis; ex quibus principiis concludit, quando eis fit facultas, non delegari potestatem, sed solum auferri prohibitionem. Nititur tamen falsis principiis, ut ex dictis constat. Et præterea non recte infert universaliter; quia dari potest hæc licentia sacerdoti etiam circa non subditos in foro poenitentiæ; et tunc non est ablato prohibitionis, sed collatio potestatis.

2. *Conclusio affirmans. — Quis possit hanc potestatem delegare.* — Dicendum ergo impræmis est, hanc potestatem delegabilem esse. Conclusio est communis omnium Theologorum, quos sæpe retuli, et clara, quia hæc potestas jurisdictionis est; ergo est delegabilis. Item potestas Ecclesiastica in foro mere interno, seu sacramentali, et in foro externo, seu contentioso, delegabilis est; ergo et in hoc foro; nihil enim speciale afferri potest, quod impedit. Solum est necessarium expovere quis possit hanc potestatem delegare. Quod facile definitur ex dictis. Nam impræmis Summus Pontifex maxime potest hanc delegationem facere, ut per se constat, et usu

quotidie fit; sæpe enim judges delegati a Papa, et Generales religionum, vel viri insignes hac potestate utuntur a Pontifice sibi concessa, quæ est mere delegata; nec enim ex officio eis competit, aut eam possunt alii subdelegare. Neque etiam dici potest, illos non esse delegatos, sed meros denunciatores indulgentiarum concessarum a Papa, quia revera non ita est; Papa enim nullam indulgentiam concessit, sed potestatem tantum, alioqui idem dici posset de Legatis, et de Summo Pœnitentiario, quod est contra omnes. Deinde etiam Episcopus potest respectu suorum subditorum hanc potestatem delegare. Probatur, quia illa potestas est ordinaria, ut ostensum est; ergo potest delegari. Idem etiam confirmat usus, et communis sententia. An vero Archiepiscopus, vel alius possit hanc delegationem facere, paulo inferius dicam.

3. *Cui possit hæc potestas delegari.* — De illo autem cui potest fieri hæc delegatio, aliqui dixerunt necessario debere esse sacerdotem, etiam ex divino jure. Sed falsum hoc est, quia, ut supra ostendimus, Ordo sacerdotalis non est per se necessarius ad hunc effectum; quod si ille necessarius non est, neque alii Ordines sunt necessarii, quia nullus eorum est per se principium alicujus solutionis. Quocirca Summus Pontifex de facto committit hanc potestatem non sacerdotibus, ut Diaconis Cardinalibus; et interdum etiam Cardinalibus nullum sacrum Ordinem habentibus. An vero possit illam concedere omnino laicos, generalis quæstio est de quacunque jurisdictione Ecclesiastica, de qua plura infra dicam in materia de Censuris. Nunc breviter dico, de absoluta potestate posse, jure tamen ordinario non posse, neque per generalem concessionem id facere, nisi aliquando fortasse expresse declareret se in hoc dispensare.

4. *Felinus improbat.* — Unde falsum censeo, quod dixit Felinus in tract. de Indulgencias, n. 19, citans Antoninum, 4 p., tit. 10, c. 3, § 5, per clausulam generalem, qua aliqui conceditur, ut in articulo mortis obtinere possit indulgentiam plenariam a confessore, posse illam obtinere a quolibet laico, si neque confessor, neque sacerdos, vel clericus alius haberi possit; nam privilegium hoc concedens confessori, intelligi debet, si haberi possit. Hoc, inquam, falsum existimo, non solum de laico, sed etiam de quocunque non sacerdote. De laico quidem, quia illud est contra commune jus; et quia generalis concessio facta

sine derogatione particulari non intelligitur fieri contra jus commune, si aliter habere potest sufficientem effectum. De aliis vero clericis sacerdoti inferioribus patet; quia illi non possunt comprehendendi nomine confessoris, cui soli talis potestas conceditur ex vi illorum verborum. Dicere autem, subintelligi conditionem, si possit inveniri confessor, est addere aliquid privilegio, quod in ipso non habetur, nec formaliter, nec virtute. Quin potius probabile etiam est sacerdotem non posse in illo articulo ex vi illorum verborum talem indulgentiam concedere, nisi exercendo munus confessoris, unde, si audire confessionem non potest, neque concedere indulgentiam poterit, quia confessor conceditur potestas, quod formaliter intelligendum videtur; non enim sine causa dictum est, *confessori*, non vero, *sacerdoti*. Nihilominus quoad hoc oppositum est probabile, quia intelligi potest de confessore non actu, sed munere, et quia in illo articulo quilibet sacerdos, quantum in ipso est, potest esse confessor, ideo, si ex accidenti propter impotentiam pœnitentis non potest confessionem audire, poterit in illo casu indulgentiam concedere, et pium est in probabili dubio ita facere, ut valeat quantum valere possit.

5. *Cui possit Episcopus hanc potestatem delegare.* — Atque ex his sequitur, Episcopum non posse hanc potestatem delegare laico, non quia jure divino sit incapax, sed quia jure humano laicus omnino remotus est ab Ecclesiasticis munib[us], ut latus dicemus in sequenti opere de Censuris. Certum est autem unum Episcopum posse hanc facultatem delegare alteri respectu suorum subitorum, quia nullus potest esse magis capax hujus delegationis, quam alter Episcopus, dummodo alioqui non sit per censuras impeditus. Dubitari vero solet, an possit Episcopus delegare hanc potestatem sacerdoti simplici, aut inferioribus clericis. Quod attigit Antonius Rossell., tract. de Indulgencias, n. 391, et distinxit duplices indulgentias, quasdam publicas, alias privatas in foro pœnitentiali, et has posteriores ait delegari posse sacerdoti simplici, non vero priores, quia sunt jurisdictiones annexæ dignitati Episcopali. Sed oppositum censeo verum, quod tenuerunt Joannes, et Gaspar. Calderinus, quos ipse citat. Et ratio est, quia licet dignitas Episcopalis habeat conjunctam hanc jurisdictionem, et illa, ut ordinaria, sit propria talis dignitatis, tamen, quod illa, ut delegata, requirat dignitatem Episco-

palem, nullo jure constat, ideoque gratis assentur. Item simplex sacerdos non est incapax hujus delegationis, et Episcopus, nec divino nec humano jure prohibitus est illam facere; ergo potest. Denique distinctio illa impertinens est, quia, ut saepe dixi, nulla est indulgentia fori pœnitentialis nisi concomitantet et ex accidentaria circumstantia, quae non variat rationem, aut potestatem concedendi indulgentiam. Unde censeo posse Episcopum potestatem hanc delegare vicario suo, etiamsi sacerdos non sit, dummodo sit clericus, quia ille est capax, et aliunde nulla inventur juris prohibitio.

6. Quis de facto habeat hanc potestatem delegatam. — Ex his etiam facile responderi poterit quærenti, quisnam habeat de facto hanc potestatem delegatam. Dicendum est enim, questionem esse de facto, ad quam Doctor non respondet, quia pendet ex voluntate Papæ, aut Episcoporum, quæ consulenda est, aut rescripta, vel privilegia, per quæ manifestatur. Nihilominus tamen quæri potest, an jure, vel usu aliqui habeant hanc potestatem. Aliqui putant Archiepiscopum habere a jure, quia non habet immediate a Christo, sed a Papa; omnis enim jurisdictione Archiepiscopi, ut sic, est ex institutione Ecclesiæ, non Christi; et idem a fortiori dicent de Legato Papæ; et de Summo Pœnitentiario, quos consequenter dicere debent habere hanc potestatem delegatam ex usu, quamvis non ex jure. Sed illa ratio nullius momenti est, quia potest esse jurisdictione a Papa, et non esse delegata, sed ordinaria, ut ex supra dictis constat, et in ipso Archiepiscopo est manifestum, alias nullam jurisdictionem ordinariam exercet in sua provincia, sed tantum in sua diœcesi, quod est evidenter falsum, et contra text. in cap. *Pastoralis*, de Offic. ordin., et in cap. 4, cum aliis, eodem tit., in 6. Unde probabilius censeo in illo hanc jurisdictionem non esse delegatam, sed ordinariam, utpote convenientem ratione sui munera et dignitatis. Unde consequenter etiam censeo posse illam delegare, sicut et alios actus jurisdictionis Archiepiscopalium, ut sic, ut ex eisdem iuribus constat. De Pœnitentiario vero aut Legato jam dixi supra, rem esse incertam, et ideo consulendum esse usum.

7. Quis possit dare alicui licentiam ad lucrandas indulgentias Episcopi non sui. — Ultimo inquiri hic potest, quis possit dare alicui fideli licentiam ad lucrandas indulgentias concessas ab Episcopo non suo. Quod tractat Cor-

duba, q. 43, dub. 4, et refert opinionem Pa. Judani, et quorundam Canonistarum, asserentium, parochum posse dare hanc licentiam, quam sequitur etiam Navarrus, notab. 31, num. 13. Ipse vero tenet oppositum, quod mihi omnino verum videtur. Omissis autem ejus rationibus, illa mihi videtur propria, quod hec licentia est virtualis quedam delegatio, ut supra etiam probavi; et ideo solus ille potest hanc licentiam dare, qui potest hanc jurisdictionem delegare. Potestque a simili confirmari de licentia eligendi confessorem; nam solus ille potest eam dare, qui jurisdictionem delegare potest. Et haec fuit etiam sententia Glossæ in dict. cap. *Quod autem*, estque etiam apud Theologos communior.

DISPUTATIO LVI.

DE FORMA IN CONCEDENDIS INDULGENTIIS SERVANDA.

Hæc est ultima indulgentiarum causa, de qua imprimis considerandum est, quæ et qualis necessaria sit, vel sufficiat. Deinde vero, quia talis forma verbis, vel æquivalentibus signis exprimitur, non ad significandum tantum, sed etiam ad agendum, ideo duo alia circa formam hanc contemplanda erunt, scilicet, quomodo significatio ejus interpretanda sit, et quanta sit ejus efficacia.

SECTIO I.

Utrum ad indulgentiam concedendam, seu efficiendam, necessaria sit aliqua forma, eaque determinata.

1. Rationes dubitandi. — Ratio dubitandi esse potest, quia auctores communiter solum numerant tria ad indulgentiam necessaria, potestatem in concedente, dispositionem in recipiente, et pietatem in causa finali. Nam, licet Altisiodorus, Hostiensis et alii alias conditiones requirant, illæ revera necessarie non sunt, et prout ab ipsis ponuntur, etiam ad dispositionem recipientis pertinent, non vero ad formam. Signum ergo est nullam formam esse in hoc negotio necessariam, quia nullam de illa mentionem faciunt. Unde sit, multo minus esse necessariam certam formam, præsertim, quia indulgentia non est sacramentum, ut determinatam formam requirat, id enim sacramentorum est proprium. Quod patet a simili; nam absolutio a censura vel excommunicatione non requirit certam formam

verborum, quia sacramentalis non est; ergo eadem ratione, neque ad indulgentiam requiratur. In contrarium vero est, quia indulgentia est absolutio quedam, quæ fit inter homines; hujusmodi autem absolutio fieri non potest sine aliqua sensibili significatione; ergo nec potest fieri sine aliqua forma. Patet consequentia, quia per formam solum intelligitur signum illud, quo utitur indulgentiae auctor ad concedendam illam, seu ad effectum ejus præstandum. Unde videtur ulterius fieri, talen formam debere esse determinatam, quia effectus indulgentiae esse debet definitus ac certus; ergo, et signum ejus debet esse determinatum, quia debet esse illi proportionatum.

2. Forma indulgentiae duplex. — *Discrimen inter indulgentiam et censuram ferendam.* — Advertendum est, duplum posse a nobis distinguiri formam concedendi indulgentias, unam continentem indulgentiam ferendam, aliam latam, ad eum modum, quo in excommunicatione distinguiri solet. Quod enim hi duo modi etiam in indulgentia inveniantur, manifestum est; nam aliquando concedit Papa, verbi gratia, alicui, ut, cum venerit ad articulum mortis, possit a confessore absolviri, non solum a culpa, sed etiam ab omni pœna; et tunc ex vi illius concessionis ipse immediate non absolvit, sed concedit alteri, ut absolvere possit, ut ex ipsa forma concessionis manifestum est; ergo recte dicitur talis indulgentia ferenda. Potest autem obiter notari differentia inter indulgentiam et excommunicationem ferendam, quod per talem excommunicationem per se et ex vi illius non delegatur potestas ad excommunicationem ferendam, sed solum transgressor præcepti fit reus excommunicationis, quam ille debet imponere, qui alias habet jus excommunicandi, seu exequendi talem legem. Quod si aliquando contingat per hujusmodi legem designari personam, quæ talem possit excommunicationem ferre, illud est accidentarium, et solum per quamdam concomitantiam; nam excommunicatione ferenda ex vi sua hoc non requirit, sed id tantum quod diximus. At vero indulgentia ferenda intrinsecè habet delegare potestatem ad concedendam indulgentiam; nam haec potestas regulariter non est ordinaria in ceteris; unde non inventur in his, per quos præstata conceditur, nisi per ipsammet concessionem detur, ut patet in exemplo proxime positio; nam confessor ordinarius ex se non habet potesta-